

Vincent the Immortal and life without death

Doctorand Oprea (Neagu) Viviana

Facultatea de Litere,

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Abstract: The study focuses on Vincent, the protagonist of the novel *Vincent the Immortal* written by Bogdan Suceavă. Vincent goes through a painful process of self-estrangement after choosing to benefit from the advantages offered by technology, joining the Spring After Winter program. Vincent has cancer and is terminally ill and that is why he agrees to transfer his intellect to an electronic module. Vincent's transformation is presented using different narrative techniques. Although life outside the body seems easy and beautiful, looking like an endless vacation, Vincent realizes that he misses other things and he understands that there is nothing important beyond life. Vincent goes through a separation from his own self, becoming a lonely entity. As a virtual entity, he is capable of hurting other people because he is no longer hampered by conscience or hindered by law. The drama of Vincent's dehumanization has many philosophical and religious implications.

Keywords: *Bogdan Suceavă, technology, death, entity, dehumanization.*

Scriitor polivalent, capabil să poarte cititorul pe cele mai diverse tărâmurile ale imaginației, Bogdan Suceavă ne oferă în romanul *Vincent nemuritorul* o poveste despre nemurire, pretabilă unei interpretări deopotrivă filosofice, religioase și mitice, putând fi privită însă și în cheie științifico-fantastică. Promisiunea eternității anunțată în titlu aduce în prim-plan tragismul dorinței omului de a trăi veșnic și povara nemuririi asupra celui muritor. Protagonistul romanului este Vincent Carsley, de 39 de ani, cercetător în domeniul fizico-matematic, căsătorit cu Elsa, cu care are un fiu de nouă ani. Chinuit de o formă gravă de cancer, fără șanse de vindecare, acesta ia în calcul posibilitatea de a se alătura programului inovator *Spring After Winter*, prin intermediul căruia, după moarte, intelectul uman poate fi despărțit de corp și transferat pe un modul electronic.

Accentul cade pe evoluția personajului, ale cărei etape se reflectă în numele capitolelor: *Programul de seară, Vinny, Acolo, Mark, Stele*. Primele două capitole ale romanului urmăresc discuțiile legate de implementarea programului, a doua parte prezintă existența lui Vincent ca entitate imaterială, în timp ce ultima parte prezintă înstrăinarea totală a personajului de familie și dezumanizarea definitivă a acestuia. Remarcabil este felul în care romanul

redă „textual, cu mare precizie, trecerea unui individ obișnuit în regimul existenței virtuale, glisarea firească și lină de la perspectiva exterioară unui personaj comun (...) la subiectivitatea unei instanțe virtuale cu atribute total ambigue.” [Simuț, 2008] Protagonistul reușește să modeleze realitatea în care nu este realmente prezent și relaționează cu membrii familiei, păstrând destule caracteristici umane, dar reacționând în feluri care dovedesc atât „o dezumanizare continuă, dar și puteri cvasidemiurgice.” [Simuț, 2008] În prima parte a romanului se aude „o voce impersonală, de departe” [Cernat, 2009], care „organizează cadrul, focalizează cinematografic detaliile și dă necesarele indicații de regie, ritmând o narațiune puternic dramatizată.” [Cernat, 2009] Emisiunile de la televizor pe tema programului SAW și zbuciumul lui Vincent sunt relatate la persoana a treia, din perspectiva unui narator omniscient.

Primul capitol al romanului prezintă câteva emisiuni televizate, intitulate generic *Programul de seară*, pe parcursul cărora gazda emisiunii discută cu persoane care au meserii și convingeri religioase diferite. Sunt invitate de asemenea și persoane ocupante ale unor module SAW. Vincent, conștient deja de apropierea morții, urmărește cu interes aceste discuții. Primul interviu este cardinalul Los Angelesului, monseniorul Francisc, un oponent înverșunat al aderării omenirii la programul experimental, argumentele sale sprijinindu-se pe textele biblice, care arată că trupul și sufletul nu pot fi separate. Acesta crede că așa-zisa viață care continuă în acest fel este o viață lipsită de șansa salvării sufletului, deoarece „pentru omul credincios, moartea nu este o stingere, ci o topire în lumina dumnezeirii.” [Suceavă, 2019: 11]. El spune că viața veșnică trebuie trăită lângă Hristos și nu într-o mașină, prin migrarea intelectului, gest care intră în categoria monstruosului și a demonicului. Monseniorul se arată îngrijorat de faptul că omul își anulează astfel șansele la mântuire, ajungând „în acel purgatoriu tehnologic, în acea mlaștină dintre ființă și neființă.” [Suceavă, 2019: 13] Prezentatorul Fred îi spune cu cinism că frica de moarte și de necunoscut justifică eforturile oamenilor de a căuta soluții pentru a-și prelungi viața dincolo de moarte, iar programul SAW îi ajută să nu mai vadă moartea ca pe ceva care separă. Reverendul Michael Kolk, reprezentantul Bisericii Episcopale, mai îngăduitor în ceea ce privește folosirea tehnologiei în prelungirea existenței după moarte, este de părere că „nu este nicio contradicție între ideea salvării sufletului și programul SAW.” [Suceavă, 2019: 17] El este de acord cu faptul că știința, susținută de tehnologie, ne însoțește în căutarea sensului vieții. Profesorul James O'Shea, cel care a inventat

procedura care oferă șansa transferului intelectului pe module SAW, oferă explicații referitoare la funcționarea programului inovator și prezintă avantajele și neajunsurile acestuia, descriind procedura de transfer. Convingerea lui este că omul își poate prelungi viața biologică doar cu ajutorul modulelor SAW, afirmând că nu există „o altă viață după moarte.” [Suceavă, 2019: 28] Altă abordare este oferită de profesorul de limbi clasice Maximilian Latta, ale cărui răspunsuri își găsesc temeiul în teoria lui Platon care consideră că sufletul are trei elemente componente: logos, thimos și eros, sufletul neputând fi despărțit de trup. Aristotel, pe de altă parte, vedea intelectul ca pe o unitate distinctă, iar Toma din Aquino credea că sufletul nu poate exista în afara corpului. Profesorul admite însă că posibilitatea prelungirii vieții pe module electronice a redus frica omului legată de trecerea în neființă. Un invitat neobișnuit al emisiunii este Mark Robertson, decedat cu trei ani în urmă și beneficiar al programului SAW. Acesta vorbește despre boala incurabilă care l-a determinat să opteze pentru transferul pe modul, descriindu-și noua viață, cu toate avantajele acesteia: explorarea de locuri noi, acces la sute de canale tv, muzică, lipsa oboselii, absența durerii și a necesităților fiziologice, așadar „o vacanță pe o insulă de vis.” [Suceavă, 2019: 42]. Dincolo de aceste beneficii, lui îi lipsesc gustul berii, mirosul de portocale și al aerului mării, jocul de billiard și alte experiențe fizice. Doctorul Cahill, psihiatrul pacienților de pe SAW, afirmă că odată cu intelectul și memoria, sunt transferate și emoțiile.

În capitolul al doilea numit *Vinny* îl vedem pe protagonist preocupat de felul cum va percepe lumea, odată ajuns dincolo: „Trebuie să aflu, ca să mă pregătesc. Dacă va fi prea multă lumină sau prea puțină. Dacă voi mai ști ce înseamnă lumina. Dacă o voi mai înțelege. Am nevoie să știu, ca să mai sting din frica asta îngrozitoare.” [Suceavă, 2019: 53] Vincent se teme așadar de întuneric, de necunoscut, de neant, de absența luminii. Poate fi vorba despre lumina în sens strict fizic sau despre lumina ca metaforă care „simbolizează neconținut viața, mântuirea, fericirea date de Dumnezeu, care este el însuși lumină.” [Chevalier, Gheerbrant, 1993: 240]. Deși măcinat de incertitudini, Vincent solicită să fie transferat pe un modul SAW, dorindu-și să rămână aproape de familie. Refuzul de a face ceea ce îl pasiona, în ciuda posibilității de a fi remunerat, arată că acesta este conștient de faptul că această nouă stare nu are nimic de-a face cu viața anterioară și este măcinat de teama că ar putea fi prins între viață și moarte, o existență sinonimă cu „o stare mizerabilă din care să nu te mai poți extrage niciodată.” [Suceavă, 2019: 55] Doctorul îl asigură că prezența percepțiilor vizuale și auditive îi va face

viața pe modul destul de plăcută, iar faptul că nu se va îndrepta spre „moartea fără niciun fel de nuanțe” [Suceavă, 2019: 56] ar trebui să fie un prilej de consolare.

Preocuparea lui Vincent pentru lumină se adâncește și cere detalii unui necunoscut de dincolo, care îi spune că „aici e lumină, în sensul unei prezențe perceptibile a unui interior explorat și deștelenit, și acolo te afli tu. Locuiești singur în acest interior care ești tu” [Suceavă, 2019: 63], explicându-i că „lumina ești tu și din tine vine și spre tine se duce și cuprinderea ta nu este nesfârșită, așa cum ai fi putut crede, dacă nu ai fi văzut margini. Iar în colțurile acestei lumini sunt porți, scurtături către locurile unde vrei să te duci.” [Suceavă, 2019: 63] Când se face verificarea conectării cu succes a lui Vincent la rețea, acesta întreabă dacă lumina este albastră, apoi afirmă că vede o lumină frumoasă, iar în depărtare zărește și întunericul. În doctrina creștină se consideră că Dumnezeu este lumină și că în El nu există întuneric, iar ocupanții modulelor sunt demiurghi în universul din care fac parte, în care nu există Dumnezeu. Cu toate acestea, Vincent se teme de întuneric, deși în viața pe care a trăit-o pe pământ îndrăgea întunericul sufrageriei.

Uluitoare este cererea unui tânăr de 23 de ani, fără probleme de sănătate, care dorește să fie transferat pe SAW, pentru a se elibera de dificultățile întâmpinate, cum ar fi achitarea taxelor de școlarizare, căutarea unei locuințe și a unui loc de muncă. Deoarece acesta crede că va dobândi libertate prin trecerea pe SAW, prezentatorul îl contrazice, neînțelegând cum „un om care vorbește de libertate va fi, literalmente, închis într-un sertar.” [Suceavă, 2019: 73] Romanul este, așadar, „o satiră amară la adresa societății de consum și la mirajul tehnologiei care naște monștri” [Stăvaru, 2020].

Momentul transformării este plin de suferință și de întrebări fără răspuns, însă Vincent e convins că e singura cale prin care poate evita să dispară în neant: „Nu mă tem de demoni care mă vor tortura în iad, ci mă tem de ideea de nimic, de ideea că ar putea să existe acest nimic.” [Suceavă, 2019: 79] Alegerea lui Vincent are la origine frica de moarte, de întuneric, deci neîncrederea în viața veșnică în sensul doctrinei creștine: „Chiar dacă trecem printr-o suferință teribilă, moartea nu ne apare ca o eliberare, ci ca un obstacol pe care, dacă am putea, l-am evita. (...) Suntem în stare să facem orice pentru a-l ocoli.” [Suceavă, 2019: 79] Scepticismul în ceea ce privește viața de apoi i-l împărtășește și Elsa, care găsește alinare în convingerea „că nu vei dispărea în acel întuneric de unde nimic nu se mai întoarce.” [Suceavă, 2019: 81] Odată ajuns dincolo, Vincent refuză să lucreze, acesta fiind primul

pas către pierderea însușirilor umane. „Evadarea din trup” [Ilis, 2005: 233] este una voluntară, văzută ca singura modalitate de combatere a morții premature, nedrepte și generatoare de suferință pentru sine și pentru cei dragi, întrucât „fuga din condiția materială a trupului înspre realitatea virtuală oferă o soluție, chiar dacă iluzorie, a depășirii propriei condiții.” [Ilis, 2005: 233] Transformarea are loc și Vincent ajunge *acolo*, moment în care se schimbă și perspectiva narativă.

Începând cu capitolul al treilea, devenim martorii unei relatări la persoana întâi din perspectiva lui Vincent, paragrafele îmbrăcând forma versetelor. Paul Cernat este de părere că Bogdan Suceavă reușește cu măiestrie să-și adapteze discursul „la lumea redată: un discurs esențializat, alb, precis potențează senzația de univers aseptice, rece, insuportabil de trist, privit printr-un ecran de computer.” [Cernat, 2009]. Andrei Simuț observă că schimbarea de stil se produce începând cu al treilea capitol, „unde narațiunea clasică se transformă într-un jurnal discontinuu care pare emis chiar de Vincent-entitate-virtuală.” [Simuț, 2008] Paul Cernat consideră însă că fragmentele în care vorbește Vincent, scrise fără majuscule, „ritmate poematice, incantatoriu” [Cernat, 2009], sunt redactate la persoana a doua, trimițând cu gândul la versul eminescian „mie pe mine redă-mă” [Cernat, 2009] și precizează că narațiunea la persoana întâi este valorificată doar atunci când eroul se trezește după transformare și în ultimul capitol, naratorul fiind Vincent.

Începutul celui de-al treilea capitol (*Acolo*) face referire la „o posibilă Geneză biblică ce reclamă o re-naștere adamică, de această dată într-un univers digital” [Mărieș Gruian, 2010], întrucât prima frază seamănă cu începutul Evangheliei după Ioan: „La început fost Cuvântul, și Cuvântul s-a ivit din întuneric, (...) apoi numele a apărut în dreapta ecranului: Vincent, welcome.” [Suceavă, 2019: 83-84] Vincent se bucură la început de noua sa existență și simte că trăiește un miracol: „nu am sentimentul că mi-am pierdut trupul sau că trupul meu și-a pierdut intelectul sau sufletul sau cum l-or fi numind ei, nu am acel sentiment de despărțire, de amputare, de fragmentare, pentru singurul motiv că iluzia e atât de desăvârșită, (...) nu-mi mai trebuie nimic.” [Suceavă, 2019: 84] Narațiunea la persoana întâi se îmbină, de-a lungul acestui capitol, cu narațiunea la persoana a doua, naratorul redând ce simte din acel „colț de paradis în care te afli singur (...) acesta este limanul cel mai fericit spre care m-aș fi putut îndrepta.” [Suceavă, 2019: 87] Vincent ia legătura cu fizicianul Raoul Glassel, care îi spune că nu mai lucrează nimic și că nu mai poate gândi limpede, fiindu-i greu să se concentreze. Descriindu-

i fiului său locul în care se află, plin de lumină și liniște, Vincent îi vorbește despre lipsa durerii și a oricărei suferințe și despre capacitatea de a vedea în interiorul propriei minți. Viața de după moarte oferă posibilitatea cultivării unor hobbyuri, timp nesfârșit pentru vizionarea de emisiuni, călătorii și eliberează ființa de nevoile fiziologice. Lipsesc însă plăcerile de ordin olfactiv și gustativ și se acutizează nevoia de a experimenta gesturi, atingeri, emoții din viața de dinainte de SAW, pierderea simțurilor echivalând cu deconectarea senzorială și cu ruperea completă de realitatea fizică. Din postura inedită în care se află, cu ajutorul unei camere video rotunde, de mărimea unei portocale, ținute în mâini de fiul său, Vincent asistă la propria incinerare și constată că nu-și mai recunoaște chipul, ceea ce arată că procesul de înstrăinare de sine a început: „Da, din nou chipul acela care ar fi trebuit să îi pară lui Vinny atât de familiar: fostul lui chip. De ce arată așa de diferit?” [Suceavă, 2019: 93]

Printr-o meditație redată la persoana a doua, Vincent conchide că timpul este valoros atunci când e limitat, dar suficient, căci importanța lucrurilor este dată de timpul de care dispune omul, nu de infinitatea lui: „pentru că timpul e anulat, pentru că te-ai retras din sfera activă a lucrurilor într-un univers descriptiv” [Suceavă, 2019: 97], iar posibilitatea de a fi o prezență în viața celor dragi îi creează falsa impresie că trăiește într-un fel viața pe care nu a reușit să o trăiască, întrucât „au venit vremuri când trăim mai mult după moarte decât în ea.” [Suceavă, 2019: 99] Urmărindu-și emisiunea preferată, Vincent află că locuitorii modulelor vor fi nevoiți să lucreze, ca și înainte, întrucât programul nu mai poate fi susținut financiar din bugetul federal, iar sistemul juridic este reconceput pentru a-i include și pe cei transferați pe module. Pentru a fi constrânși să plătească, se oferă o soluție hilară: deconectarea de la internet. Chiar și „nemurirea cibernetică” [Mărieș Gruian, 2010] este condiționată financiar și cuantificată. O situație inedită de transfer pe un modul SAW este aceea a unui director al unei firme care rămâne director și după transfer. Este adus în discuție și cazul unui copil recent născut cu o malformație gravă, fiind luată în calcul posibilitatea transferului pe un modul SAW. Absurditatea situației ia naștere din inexistența unui intelect care să poată fi mutat pe un astfel de modul. Discutând cu doctorul McMahon, Vincent își declară lipsa de interes pentru a continua să lucreze în domeniul fizicii matematice, nemaivorind să audă „de ecuațiile fizicii matematice pe spații semiriemanniene.” [Suceavă, 2019: 112] Cei de pe SAW încep să comită infracțiuni: fraude bancare, crime, având loc chiar și sinucideri, așadar „societatea perfectă e o utopie.” [Stăvaru, 2020]

Tragică este percepția lui Raoul referitoare la nemurire, care „nu arată deloc așa cum credeam eu. Nu am niciun obiectiv, niciun țel personal, nu există niciun premiu în acest joc în care nu se dau premii.” [Suceavă, 2019: 99] Iată de ce, odată cu transformarea prilejuită de transferul pe SAW, Vincent descoperă o lume neocolită de regret, nostalgie, tristețe și gelozie. Însuși medicul McMahon constată că „spiritul uman nu e clădit ca să suporte imortalitatea; la o viață prea lungă, spiritul uman se dezechilibrează.” [Suceavă, 2019: 124] Discuția lui Vincent cu fostul coleg de laborator, Carl, referitoare la geometria varietăților semiriemanniene și profesia protagonistului, aceea de cercetător în domeniul fizicii matematice, sunt aluzii identitare la scriitorul Bogdan Suceavă, matematician și specialist în geometria riemanniană.

Încărcat de semnificații este gestul lui Vincent de a cere unui grafician să îi deseneze chipul, pentru a afla cum ar fi arătat începând cu 40 de ani, până la 130 de ani. Acestuia îi este greu să-și privească chipul surprins de trecerea timpului, un alt indiciu al iremediabilei înstrăinări de sine. Regretul se simte și în întrebarea retorică: „La ce e bună o asemenea veghe continuă, o noapte fără de zi și o zi fără de sfârșit? De ce am ales asta?” [Suceavă, 2019: 133] Veghea perpetuă și luciditatea sunt greu de suportat pentru sufletul programat să fie muritor, pentru că „spiritul uman se dezechilibrează în prezența ideii de nemurire, câtă vreme mii și sute de mii de ani omul a crezut că este muritor.” [Niță, 2023 : 177] Ceasul, simbolul timpului, își pierde utilitatea în această lume în care timpul este abolit. Vincent locuiește într-un abis nemărginit, dincolo de spațiu și timp, „reversul unui timp-fără temporalitate și al unui spațiu-fără-spațialitate.” [Ilis, 2005: 260] Ritmul narativ cunoaște o creștere graduală pe parcursul operei, concomitent cu pierderea sentimentelor de către erou. Așadar, pe măsură ce acțiunea se derulează, suntem martori la „dezintegrarea sinelui” [Ilis, 2005: 232] lui Vincent.

Al patrulea capitol îl prezintă pe Vincent după un an de la transformare, timp în care acesta își urmărește familia conectându-se la camerele de luat vederi și vorbindu-și în anumite momente. Cu toate acestea, asistăm la deteriorarea graduală a relației lui Vincent cu familia sa. Elsa, soție devotată cândva, are acum o relație cu Mark, un coleg de serviciu. Nemulțumit de faptul că soția îi ascunde relația cu Mark, Vincent provoacă moartea rivalului printr-un accident de mașină. Cu toate acestea, el nu se simte răzbunat, constatând că „existența cibernetică este la fel de tragică sau chiar mai tragică decât inexistența.” [Ungureanu (Răuță), 2019] Discutând cu

Matt, un fost coleg de liceu, locuitor el însuși al unui modul SAW, Vincent dă glas unui adevăr dureros, conștient de pierderea statutului de om, cu toate atributele sale, căci „oamenii nu stau pe niște circuite integrate” [Suceavă, 2019: 142] și își avertizează prietenul recent intrat în program că timpul nelimitat nu este o binecuvântare, pentru că „mintea operează numai la scara restrânsă a unui interval de timp bine definit.” [Suceavă, 2019: 143] Pentru Matt, care își petrece eternitatea urmărind emisiuni la televizor, „realitatea înseamnă televiziune.” [Suceavă, 2019: 141] În literatura SF, televiziunea este văzută ca un „mediu de manifestare a divinității” [Ilis, 2005: 253].

Un indiciu al dezumanizării este absența emoțiilor, reieșind din discuția lui Vincent cu Mark, când naratorul, citindu-i gândurile lui Mark, precizează: „De unde să știe el că nu există niciun fel de emoție pe modulele SAW, că sentimentele evoluează spre pietrificare?” [Suceavă, 2019: 153] Lipsa somnului și a uitării, absența geloziei și a durerii sunt atributele celui care nu mai e ființă vie, care nu mai există „dincolo de desktopul acesta albastru nesfârșit nemuritor impecabil” [Suceavă, 2019: 155]. Protagonistul recunoaște că reacționează visceral atunci când este vorba de familie, iar furia pe care o simte este imaginea propriului trup, în ciuda imaterialității acestuia. Ranchiuna și frustrările devin eterne în acel univers în care pare că timpul e tangibil, iar spațiul nemărginit, dar în care totul se reduce la imaginea desktopului infinit, de culoare albastră, din care nu se poate ieși. După uciderea lui Mark, Vincent se arată neiertător, deci inuman și dezumanizat, gândind că „ceea ce trebuia făcut a fost făcut” [Suceavă, 2019: 177] și constată cu cinism că a comis crima perfectă.

Un moment de sublimă fericire este acela când Vincent și Elsa îl urmăresc pe fiul lor jucându-se cu avionul cu telecomandă. Este momentul în care Vincent înțelege, poate, că fericirea este dată de clipe efemere și de aceea scrie într-un colț al ecranului: „clipă, rămâi.” [Suceavă, 2019: 180] În vremurile în care se poate ajunge pe modul, tragedia nu e moartea, ci inaccesibilitatea paradisului. Nu există iertare în acel *dincolo* unde se află Vincent, pentru că „intelectul este compus din combinații și dorință de revanșă, din dorința de a demonstra că poți trece dincolo de limitele posibilului.” [Suceavă, 2019: 182] Vincent este, în mod paradoxal, aproape de ceilalți, dar atât de departe și chiar dacă poate călători în orice colț al lumii, este mai limitat decât membrii familiei, a căror existență fizică limitată le permite totuși mai multă libertate. Vincent nu este ființă umană, acesta înscriindu-se „în planul deficitului de umanitate, corespunzând semnului minus de condiție umană.” [Ilis, 2005: 212] Faptul că ființa umană este

incompatibilă cu veșnicia reiese din „dezechilibrul până la demență al pacienților SAW.” [Ungureanu (Răuță), 2019] Vincent trăiește așadar într-un infern cibernetic, în care fiecare minut doare, chiar și în absența durerii: „Cine spunea că ai fi în paradis?” [Suceavă, 2019: 183] Când intelectul este supus vieții eterne, „gândirea devine lucidă, rece, raționamentele, devin pragmatice și caustice, iar toate acestea par că se petrec în absența umanității, că au loc odată cu suspendarea ei integrală” [Suceavă, 2019: 183] și singura opreliște este propria conștiință, dar așa-zisa viață pe modul transformă totul în vanitate și anulează decența pe care o au doar oamenii, pentru că „numai teama de flăcările eterne putea induce o nuanță de decență într-un sistem biologic bazat pe axoni pervertibili.” [Suceavă, 2019: 186] Deși se poate spune că triumfă asupra morții, „Vincent experimentează, în cele din urmă, tragismul omului fără însușiri, îndepărtarea de propriul ego.” [Mărieș Gruian, 2010]

În ultimul capitol intitulat sugestiv *Stele*, Vincent află că va face parte din echipajul care va călători spre o planetă îndepărtată. Deși hrănit de iluzia că este alături de cei dragi, transferul lui Vincent și renunțarea la corporalitate îi accentuează solitudinea. Florina Ilis, citându-l pe François Laruelle, afirmă că una dintre dominantele filosofice în science-fiction este solitudinea, considerată de acesta „expresia cea mai pură și mai sugestivă a genului science-fiction, constituindu-se ca premiză în demonstrarea unei alterități a spațiului și a timpului, văzute ca dimensiuni ale condiției non-terestre din care lipsește tocmai caracteristica sa esențială, însușirea non-terestrității sau a înstrăinării.” [Ilis, 2005: 259-260] Întrucât singurătatea din întunericul spațial, unde nu există sus și jos, e greu de suportat, Vincent, un spirit egoist și crud, îi cere Elsei să i se alăture, pentru a împărți eternitatea. Paul Cernat consideră că „îndepărtarea voluntară de lume a eroului – înscris într-un program al Agenției Spațiale și trimis pe modul într-o navă cosmică pentru a explora sistemele stelare Alpha Centauri – apare astfel ca o replică <post-umană> la Luceafărul.” [Cernat, 2009] Elsa refuză călătoria interstelară propusă de Vincent și acesta rămâne să călătorească alături de Raoul Glassel, în două cutii identice, asemănătoare unor laptopuri. Vincent nu este în căutarea unei confirmări a existenței divinității, fiindu-și suficient sie însuși, dar animat de plictiseală și de egoism.

În roman, umanul și tehnologicul coexistă. Vincent a renunțat din proprie voință „la condiția umană în favoarea celei extra-umane (postumane).” [Ilis, 2005: 204] Din dorința de a-și continua existența într-o formă sau alta, Vincent are parte de o amplificare a abilităților psihice. În

ciuda acestui fapt, el sfârșește prin a beneficia de un „destin singuratic, centrifugal față de ceilalți.” [Ilis, 2005: 204] Romanul are în centru tema nemuririi și felul în care ființa umană o suportă. Nemuirea lui Vincent aruncă valorile morale după care se ghidase ca muritor în derizoriu, granița dintre bine și rău estompându-se, iar interdicțiile de ordin legal și moral devin ușor de încălcat. Aspirațiile efemere ale muritorilor și valorile după care aceștia se ghidează îi devin deodată străine. Alteritatea devine în roman un mijloc de reflecție asupra unor teme profunde, cum ar fi timpul, existența umană, nemuirea și distanțarea de vechea identitate. Nemuirea aduce cu sine o constatare dureroasă: nu există nimic dincolo de viață, nimic care să conteze sau care să suplinească existența materială. Florina Ilis constată că „accesul în cyberspace poate produce și nevoia de divinitate.” [Ilis, 2005: 257] Din acest motiv, personajul înțelege într-un târziu că „prețul veșniciei – în contextul în care trupul devine monedă de schimb pentru viața eternă – este în mod paradoxal prea scump.” [Ungureanu (Răuță), 2019]

Adrian Niță este de părere că transformarea lui Vincent se face prin transgresarea limitelor „membranelor biologice.” [Niță, 2023: 182] Prelungirea existenței umane prin tehnologie, prin decorporalizare și conservarea intelectului pe dispozitive SAW au profunde implicații de ordin filosofic și etic, întrucât omul ajunge să dobândească puteri demiurgice. Această îndrăzneală are ca efect suferința perpetuă, eternă, căci individul cuprins între două lumi nu poate vedea cu adevărat lumina divină. Vincent cel nemuritor nu mai aparține umanității iar confruntarea cu muritorii este dureroasă, generatoare de frustrări și suferință, el devenind o prezență total diferită de ceea ce a fost cândva. Esența umană nu este știrbită neapărat de acea despărțire de trup, ci este mai degrabă rezultatul înstrăinării de propriile idealuri, iar „viața cibernetică predispune la pierderea scopurilor vieții și duce la adâncirea într-o existență care și-a pierdut sensul. Pierderea umanității în acest context este iminentă.” [Ungureanu (Răuță), 2019]

Romanul *Vincent nemuritorul* de Bogdan Suceavă explorează multiple ipostaze ale alterității la nivel identitar și ontologic. Alteritatea este un principiu esențial în analiza romanului, manifestându-se sub diferite forme. Personajul principal, Vincent, este nemuritor, ceea ce îl plasează într-o poziție de outsider față de umanitate. Experiența nemuririi îl face să vadă lumea altfel, iar confruntarea cu efemeritatea celorlalți creează un contrast puternic între el și oamenii obișnuiți, personajul devenind altul prin reconfigurarea vechii identități. Romanul lui Suceavă folosește astfel alteritatea ca mijloc de reflecție asupra timpului, identității și condiției umane,

transformându-se într-o explorare profundă a limitelor umanului și non-umanului. Andrei Simuț este de părere că miza romanului o constituie „transgresarea realității spre virtualitatea plină de necunoscute și sinonimă cu eternitatea.” [Simuț, 2008]

Mașinile inteligente sunt considerate un „artefact al alterității.” [Baudrillard, Guillaume, 2002: 80] Călătoriile întreprinse de Vincent, care ar trebui să aibă efect terapeutic și să ducă la regăsirea de sine, îi adâncesc singurătatea și amplifică angoasa intelectului care a păstrat reminiscențe de suflet, iar „ființa trăiește prelungirile unui timp care alterează atât raportarea la propria persoană cât și la alteritate.” [Ungureanu (Răuță), 2019] Trecerea intelectului pe suport cibernetic este sinonimă cu „a te juca cu ideea unei alterități radicale, transumane.” [Baudrillard, Guillaume, 2002: 92] Teamă lui Vincent de a fi prins între două lumi se dovedește a fi justificată, el nefiind capabil să găsească lumina dumnezeiască, deși cuvântul *lumină* se repetă obsesiv. Naratiunea curge lin, schimbările de registru și de persoană fiind aproape imperceptibile, asemenea dezumanizării lui Vincent. Lipsa limitelor fizice și legale, care pot îngredi ființa umană, îi permit nemuritorului Vincent să comită o crimă, deoarece pedeapsa maximă pe care o poate primi un om decedat al cărui intelect a fost transferat pe suport cibernetic este deconectarea de la internet.

După ce are loc transferul, se observă accentuarea orgoliului lui Vincent. Adrian Niță o numește „gelozie informatică” [Niță, 2023: 177] și este de părere că „memoria membranelor biologice (deci, niște urme ale acestora) au influențat membranele informatice ale intelectului transferat.” [Niță, 2023: 177] Vincent devine un „spirit informatic, alcătuit din membrane informatice” [Niță, 2023: 178], fără trăiri afective, neavând „membrane biologice, chimice, rationale, culturale etc.” [Niță, 2023: 178] Același autor se întreabă dacă se poate vorbi, în cazul lui Vincent, de „identitate personală” [Niță, 2023: 177]: „Dintr-o perspectivă, Vincent nemuritorul nu este nici om, nici persoană, nici cetățean, în sens propriu.” [Niță, 2023: 180] Se pare că este înzestrat cu înțelegere, diferită totuși de cea pe care o avea ca om viu. Abordând situația din punct de vedere etic, Adrian Niță se întreabă: „este bun sau rău Vincent nemuritorul? Altfel spus: este capabil de a face bine sau rău o existență informatică?” [Niță, 2023: 180] și concluzionează că Vincent „nu este capabil de acte bune sau rele, nu înțelege binele sau răul, astfel că nu este capabil de fapte morale. Este un spirit rece, lucid, ce lasă în urmă, pe măsura trecerii timpului, chiar și urmele virtuale date de amintirea moralității.” [Niță, 2023: 182] Absența umanității face ca gândirea să devină pragmatică, rece,

iar Vincent devine „orgoliu pur.” [Suceavă, 2019: 183] Acest „spirit informatic” [Niță, 2023 : 183] poate fi considerat o entitate malefică, „un demon” [Niță, 2023: 183], el neavând muștrări de conștiință atunci când comite o crimă, fiind lipsit de „nucleu moral” [Niță, 2023: 183]. Vincent este o astfel de ființă, dar nu este „o ființă a răului.” [Niță, 2023: 186]

Complexitatea temei se armonizează cu însăși densitatea narativă. Cititorul privește mai întâi faptele din perspectiva naratorului omniscient. Romanul propune o perspectivă narativă mixtă. Naratorul obiectiv este prezent în unele momente, prezentând evenimentele cu un aer neutru. Perspectiva narativă este pe alocuri subiectivă, atunci când sunt redată gândurile sau emoțiile lui Vincent, sau când anticipează anumite evenimente: „Se simte tensiunea dintre ei. După emisiunea asta nu se vor despărți prieteni. Îi despart prea multe.” [Suceavă, 2019: 13] Zărim printre rândurile romanului și umbra unui narator ironic care face și trimiteri intertextuale (comparația modulelor SAW cu cărțile de pe raftul unei biblioteci sau referirea la romanul lui Tolkien, *Lord of the Rings*). Locurile de veci ale celor transferați, modulele SAW, au dimensiunile unor cărți mai mari.

Apar obsesiv în roman deicticele spațiale și temporale *aici*, *acolo*, *dincolo*, *acum*. Dacă *aici* indică spațiul în care trăiește omul muritor, *dincolo* este locul unde ajunge intelectul stocat pe modul. *Acolo* indică un spațiu familiar, dar situat departe de *aici*. *Dincolo* este în roman un spațiu transcendent, plasat dincolo de granițele realului și ale vieții. În credința ortodoxă, *dincolo* ar trebuie să ajungă sufletul după moarte și „neputința de a găsi un *dincolo*, *dincolo* demonstrează, în fapt, nu atât absența divinității care nu poate fi nici confirmată, nici infirmată, fiind o problemă care ține de natura revelației, ci absența unui instrumentar care să demonstreze, în sens kantian, intuiția unui spațiu (cyberspace), atunci când obiectul însuși al intuiției lipsește.” [Ilis, 2005: 258] Timpul este abolit de eternul „acum cu ramificații spre toate timpurile care au trecut pe aici vreodată.” [Suceavă, 2019: 89]

Pe parcursul vizionării emisiunilor, fiul și soția îl privesc, de nenumărate ori, de dincolo de ușă. Ușa este simbolul trecerii de la o stare la alta, de la lumină la întuneric și o invitație la o călătorie către alt tărâm. Ușa camerei îi desparte temporar și marchează un spațiu în care Vincent urmărește emisiunile care îl ajută să facă alegerea de a pătrunde într-o altă realitate, cea virtuală. Vincent își privește la un moment dat pantofii noi și constată cu durere că nu va trăi destul de mult pentru a-i vedea uzați. Pantofii sunt un simbol al teluricului, al vieții trăite pe pământ, căci „a umbla încălțat,

înseamnă a lua în posesie pământul.” [Chevalier, Gheerbrant, 1993: 240]. Numeroase alte simboluri pot fi identificate la o lectură atentă a romanului. Culoarea albastră este omniprezentă în roman: Vincent și Mark au ochi albaștri, lumina este albastră, iar „butonul e albastru, e un fel de albastru.” [Suceavă, 2019: 89] Vincent întreabă dacă desktopul are fundalul albastru și este curios dacă lumina de dincolo este albastră. Când Vincent se conectează la camera de luat vederi din camera fiului său, observă că albastrul e mai intens decât de obicei. Medicul psihiatru care îi vorbește lui Vincent despre posibilitatea transferului pe modul poartă o cămașă albastră iar cu alt prilej, înainte de transfer, protagonistul se arată interesat de felul în care se vede albastrul dincolo. Albastrul este o culoare imaterială și rece care, aplicată pe un obiect, „despovărează formele, le deschide, le desface. (...) Lipsit de materialitate în sine, albastrul dematerializează tot ce pătrunde în el. Albastrul este un drum al Infinitului în care realul se transformă în imaginar.” [Chevalier, Gheerbrant, 1993: 79] Păsările ale căror siluete albastre le vede Vincent într-una dintre călătoriile sale virtuale trimit cu gândul la culoarea păsării fericirii. Alt element care merită analizat este portocala. Camera de luat vederi este rotundă ca o portocală, un locuitor de pe modul tânjește după mirosul de portocale, iar paharul de pe biroul medicului conține suc de portocale. Prin gust și miros, portocala sugerează bucuria senzorială, atât de râvnită de entitățile de dincolo, iar forma sa sferică indică perfecțiunea și echilibrul. Vorbind despre fenomenologia rotundului, Gaston Bachelard spune că lumea și omul sunt rotunzi. Sfera este un exemplu de varietate riemanniană, de studiul căreia se ocupă și geometria diferențială riemanniană, predată de matematicianul Bogdan Suceavă, domeniu tangent cu fizica matematică, aria de cercetare a protagonistului. Sertarul este simbolul subconștientului, al trecutului, al misterului (al vieții și al morții, poate), a ceea ce este ascuns.

Paul Cernat remarcă stilul transparent, economic al romanului „ideal în redarea unei lumi a inteligenței pure” [Cernat, 2009], iar „permanentul glisaj între narațiunea exterioară, impersonală, de o claritate inumană, și cea interioară, vibratilă a lui Vincent” [Cernat, 2009] se realizează cu naturalețe. Criticul observă de asemenea faptul că Bogdan Suceavă a reușit să-și controleze foarte bine în acest roman „discursul și subiectivitatea” [Cernat, 2009].

Privit din perspectiva paradigmei postumaniste, romanul avansează conceptul de transfer al conștiinței, cu avantajele care țin de posibilitatea „de a călători cu viteza cu viteza luminii, de a procesa gândurile extrem de rapid,

de a evolua la nivel intelectual și în cele din urmă de a duce o viață foarte economică, lipsită de nevoi, griji, durere sau boală.” [Ungureanu (Răuță), 2019] Omului îi este promisă o viață veșnică pe tărâmul tehnologiei, fără durere, suferință sau tristețe, într-un timp fără sfârșit, „care aruncă ființa umană într-un labirint postum(an) fără ieșire.” [Ungureanu (Răuță), 2019] Bogdan Suceavă reușește, prin romanul său, „transpunerea într-o altă paradigmă a tragismului morții.” [Mărieș Gruian, 2010] Tehnologia oferă soluții pentru a înfrunta moartea, deschizând omului calea către nemurire și de aceea, doctorul McMahon îi spune lui Vincent că „azi nu mai murim, azi mai rămâne ceva din noi.” [Suceavă, 2019: 50] Omul din viitorul descris în roman își depășește limitele de altădată și capătă atribute divine. Paul Cernat observă că „la Bogdan Suceavă cuplajul dintre cibernetic și ontologic e deplin” [Cernat, 2009], întrucât romanul nu spune povestea efectelor inteligenței artificiale asupra ființei umane, ci vorbește „despre drama supraviețuirii intelectului separat de trup cu mijloace tehnologice, într-o lume ce nu are acces nici la fizic, nici la metafizic.” [Cernat, 2009] Același critic literar este de părere că „pseudoexistența decorporalizată a intelectelor SAW derivă dintr-o infirmitate metafizică a omului modern și postmodern: spaima de neant, corolar al necredinței în viața de apoi și în nemurirea sufletului.” [Cernat, 2009] Moartea transformată într-o pseudoexistență, care oferă omului iluzia că raiul e ușor accesibil și că nemurirea e posibilă, „negociază umanul până la eradicarea lui completă.” [Ungureanu (Răuță), 2019]

De fapt, omul prins în capcana nemuririi descoperă că sufletul nu poate fi digitalizat, iar fericirea rămâne o experiență strict umană.

Referințe bibliografice

Bachelard, Gaston, *Poetica spațiului*, Editura Paralela 45, Pitești, 2003.

Baudrillard, Jean, Guillaume, Marc, *Figuri ale alterității*, Editura Paralela 45, Pitești, 2002.

Cernat, Paul, *Tristețea nemuririi cibernetice*, disponibil la adresa <https://www.observatorcultural.ro/articol/tristetea-nemuririi-cibernetice/print/>, accesat la data de 27.05.2024.

Chevalier, Jean, Gheerbrant, Alain, *Dicționar de simboluri*, Editura Artemis, București, 1993.

Ilis, Florina, *Fenomenul science fiction în cultura postmodernă. Ficțiunea cyberpunk*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2005.

Mărieș Gruian, Simona, [*Cultura virtuală-literatura cyberpunk - Virtual Culture, cyberpunk literature, Postmodern Openings*](#), Editura Lumen, Department of Economics, vol. 2, pp. 47-57, June, 2010 disponibil la adresa

<https://ideas.repec.org/a/lum/rev3rl/v2y2010ip47-57.html>, accesat la data de 30.05.2024.

Niță, Adrian, *Membranele înțelegerii*, Institutul European, Iași, 2023.

Simuț, Andrei, *Vincent Nemuritorul de Bogdan Suceavă*, disponibil la adresa <https://andreisimut.blogspot.com/2008/12/virtualul-ca-sfarsit-al-umanitatii.html?m=1>, accesat la data de 30.05.2024.

Suceavă, Bogdan, *Vincent nemuritorul*, Editura Polirom, Iași, 2019.

Stăvaru, Viorica, *Nici moartea numai e ca altădată...*, disponibil la adresa <https://bookhub.ro/nici-moartea-nu-mai-e-ca-altadata-vincent-nemuritorul-de-bogdan-suceava/>, accesat la data de 30.05.2024.

Ungureanu (Răuță), Otilia, *Ieșirea din timp. Perspectivele nemuririi cibernetice*, Meridian Critic Nr. 2, vol. 33, pp. 211-216, 2019, disponibil la adresa <http://meridiancritic.usv.ro/index.php?page=2019-2-ro>, accesat la data de 18.02.2025.